

JURNALUL LITERAR

FOAIE SĂPTĂMÂNALĂ DE CRITICĂ ȘI INFORMAȚIE LITERARĂ

DIRECTOR / G. CĂLINESCU

Inreg. la No. 28 dîn 19 Dec. 1938 Reg.
Publ. periodice la Trib. S. III C. Iași

Redacția și Administrația / Librăria Ath. Gheorghiu
Iași — Strada Cuza-Vodă No. 54 — Telefon No. 1301

Abonamentul anual / Lei 120
Pentru instituțiuni / Lei 500

Despre Patafizică

Fictivul doctor Faustroll¹⁾ a pus bazele unei noi științe: Patafizică. O știință oarecum curioasă, pentru că este o „știință a particularului, oricât s'ar spune că nu există decât o știință a generalului” și în al doilea rând, pentru că are ca prin scop „să studieze legile care conduc excepțiile...”

Faptul că principiile Patafizicii ne sunt cunoscute datorită neobiceiului de răs-pândire, ne face să credem că numai întâmplător doctorul Faustroll este un personaj fictiv și că s'ar putea foarte bine ca sub acest nume să se ascundă nu numai unul, ci foarte mulți dintre gânditorii contemporani. Dar Faustroll rămâne o ficțiune oricât ni s'ar părea că îl întâlnim sub nenumărate pseudonime semnând articole de revistă sau volume întregi de eseuri pline de subtilități.

Intr'adevăr, Faustroll nu există, iar patafizica atât de înfloritoare astăzi este opera unora care poate n'au auzit niciodată de numele acestui straniu savant.

Inexistent în realitate, deci cu posibilități infinite, nu credem cu toate acestea că doctorul Faustroll s'ar fi putut gândi că într'o zi patafizica se va transforma într'o concepție generală a lumii și nici că Alfred Jarry, părintele lui, și-ar fi putut închipui că peste câteva zeci de ani vor răsări o mulțime de alți Faustroll, în toate domeniile spiritului, unde greutatea de a vedea lămurit desfășurarea fenomenelor aduce pe cercetătorul desorientat la concluzii de multe ori pline de fantazie, niciodată însă potrivite cu realitatea.

Patafizica n'a devenit actuală decât astăzi, într'o cultură care, abandonând raționalismul, s'a transformat într'o serie de dibueli metafizice, așa cum căldarea cu aburi inventată încă în antichitate, nu a putut fi utilizată decât într'o societate a cărei economie în plină dezvoltare trebuia să satisfacă necesități mereu crescânde. Comparația nu pare exagerată aceleia care știe că în epoci și pe planuri deosebite, actualizarea patafizicii și a mașinei cu aburi caracterizează momente de transformare adâncă a unor societăți. Gluma lui Jarry a devenit as-

1) Alfred Jarry: Gestes et opinions du Docteur Faustroll, Pataphysicien.

tăzi o problemă de prim ordin a culturii și deci a societății contemporane. Un fenomen spiritual sau unul social economic pot caracteriza în aceeași măsură starea unei societăți—de aceea și insistăm asupra patafizicii—interesant însă pentru filosoful istoriei, este să deosebească ceace este determinant de ceace este determinat.

Susținem așa dar că specific, pentru gândirea vremurilor noastre, este tocmai caracterul ei patafizic.

Se numește astăzi gânditorul, omul obsedat de ideea de a găsi în orice fenomen, un aspect particular nemai semnalat, chiar dacă particularitatea vine dela cercetător și nu dela fenomenul însuși. Este, desigur, această preocupare de a vedea în invizibil și de a atrage atenția asupra unor valori deosebite de interesante, dar de multe ori inexistente, un semn de vădită decadență, ca orice încercare de a depăși cultura unei epoci, printr'o întoarcere permanentă la problemele vechi, nu pentru a le confrunta cu realitatea care se schimbă pe măsură ce o cunoaștem mai bine, ci pentru a rețușa, a pune punctele — întotdeauna inexistente — pe „i”-uri fără importanță, etc.

Această tendință de despicare a firului în patru dovește o incontestabilă sterilitate a gândirii.

O cultură cu vitalitate puternică nu are niciodată astfel de preocupări minore. O cultură care nu susține că neprezintă rezultatul ultimei sforțări de care este capabilă omenirea și pentru care universalul este o sursă inepuizabilă de probleme, nu are niciodată timp să rețușeze, ea schimbă radical, nu disecă niciodată valori inactuale pentru a le pune de acord cu prezentul, ci caută altele noi.

Oricâteori se întâlnesc în aceeași epocă două culturi, una care apune și alta care își deschide drum, oamenii culturii care decade vor accentua asupra profunzimii culturii lor—profunzime asemănătoare cu aceea a unei găuri de cuiu într'o scândură unde cuiul, bătut prea mult, ese pe cealaltă față—și vor denunța superficialitatea și imposibilitatea culturii care se naște, de a satisface necesitățile spiritului omenesc.

Gânditorul cărui lumea nu-i

mai spune nimic nou, va căuta să spună el ceva despre lume („Filosofia este o artă care aspiră să-și deschidă o trecere prin lanțul raționamentelor logice și împinge pe om în oceanul nemărginit al fantaziei, al fantasticului, unde totul este în același timp posibil și imposibil”. L. Chestov: Sur les confins de la vie), dar din acest moment gânditorul încetează de a ne mai furniza date pentru cunoașterea lumii exterioare și ne dă relații despre el însuși. Obiectul principal al gândirii devine chiar gânditorul care își crează în acest fel, o lume pe propria lui socoteală. Până aici încă nu ar fi nimic; se ajunge însă la un punct când gânditorul își dă seamă de noua îndrumare a gândirii sale și transformă în scop ceace inițial ar fi putut apărea ca accident: solipsismul. Astfel se trece dela filosofie la eseu.

Thibaudet scria că eseuul este o compunere în felul acelor care se dau ca teme, elevilor; credem că într'adevăr, așa este. În jurul temei, pe care și-a propus-o, eseistul concentrează toate asociațiile pe care i le trezește tema aceasta, în așa fel încât eseuul nu este decât o cauză scrisă, din care nu trebuie să lipsească subtilitățile și cuvintele de spirit.

Un eseu nu poate fi niciodată riguros în ceea ce privește căutarea unei soluții la o anumită problemă—cum trebuie să fie un studiu filosofic; eseistul nu încearcă să rezolve problemele; întotdeauna ridică probleme. Desigur că a pune probleme noi echivalează, ca realizare spirituală, cu a rezolva pe cele vechi, numai că problemele vechi se referă la lumea din afară noastră—sunt problemele pe care și le-a pus filosofia clasică—iar cele noi, puse de eseist, îl privesc numai pe el, sunt problemele lui. Evident că aceasta presupune suplețe intelectuală, spirit, cultură, imaginație, inteligență; acestea sunt—de altfel—unicele calificative favorabile care se pot acorda unui eseist.

Prin esență, un eseu nu poate fi niciodată profund; un studiu profund asupra unui fenomen este acela care ajunge să pătrundă cauzele ultime ale fenomenului con-

A. Lucaci

Urmare în pag. 4

Nădejdi nouă

Intr'un timp atât de scurt nu se poate pretinde Jurnalului literar să-și facă bilanțul moral. Direcția lui își are continue efecte, prin faptul însuși că pe zi ce trece el găsește o colaborare din ce în ce mai apropiată programului său. Deocamdată exemplarul este numai cadrul. Incutul la buna direcție se vor adăuga personalitățile și jurnalul va trebui să devină util în mișcarea lui generală dar notabil și prin individualitatea fiecărei contribuții în sine, ca expresie a unei vocații intelectuale și literare. Am citat un număr de tineri care sunt în mergere spre acest ideal. Putem adăuga pe alții:

D-na Sanda Popescu, căreia noi i-am publicat încă mai înainte primele încercări, ne dă încrederea că femeia română începe să devină utilă marii culturi. Bine informată, cu un zel ardent de a ști, atât de altfel decât majoritatea femeilor noastre, d-na Popescu este o investigație literară și o duce la bun sfârșit cu o conștiință, cu o claritate excepționale, cu o pasiune pentru intelectualitate și erudiție afară din comun. D-na Isabela Sadoveanu are o bună urmașă.

D. A. Lucaci e un nume cu totul nou. De pe acum remarcabil. Bine informat, plin de idei, el e un intelectual deplin, în stare de a se mișca cu demnitate pe tot teritoriul gândirii, amintind pe Tudor Vianu.

Și tânărul M. Chirncagă, organizator aprins de cercuri tineresti, se avântă din ce în ce mai just documentat spre sfera conștiinței literare totale.

Atragem apoi atenția asupra d-rei Juliette Constant, care a publicat poezii sporadice și în alte părți și care printr'un sentimentalism decent și concret dă toate speranțele de a fi o poetă.

Și probabil în curând vom putea defini și pe alții.

G. C.

Ceace caracterizează elitele anglo-saxone contemporane este preocuparea de-a rearmoniza în om însușirile sale fizice și psihice, forța și ideea; de-a reveni la acel om întreg, model de totalitate ideal echilibrată, de perfecțiune armonioasă, astăzi dispărut.

Făcând procesul doctrinei filosofice și religioase care, cultivând ideea dualității ființei umane, au lăsat să cadă accentul fie numai asupra spiritului, fie numai asupra materiei, scriitorii englezi, sdruncinați în înnăscutul lor simț moral de ororile războiului și de haosul sufletesc ce-i a urmat—consecință după ei a acelei idei de dualitate—se simt chemați să-și angajeze toate forțele în lupta dată pentru restabilirea pierdutului echilibru sufletesc de care dă dovadă lumea modernă. „Totul era bun înainte de marea sciziune care a separat viața în materie și spirit, în diabolică și eroică, în păcate și virtuți” spun ei, punându-și cu pasiune opera lor de creație în slujba acestui ideal totdeauna scump omului britanic, idealul de totalitate, adică de armonizare în om a tuturor însușirilor: psihice și fizice, etice și intelectuale.

Cum însă englezul e străin de ceace s'ar putea numi cultura ideii—scump Francezului—neînțelegând cultura ca scop în sine, fiind în schimb sensibil la cultura fizică și pasionat după natură, exponenții de elită ai neamului nu vor fi înclinați să vadă răul acolo unde îl vede Keyserling, de pildă: în căderea în barbarie din cauza inculturii, ci tocmai la polul opus: în abuzul de intelectualism, de cerebralism, din care decurg cele mai mari rele: individualism, egoism, izolare, ruperea oricărui contact cu natura și cu omenii.

D. H. Lawrence, Ch. Morgan, A. Huxley revin, în opera lor, asupra lipsei de echilibru sufletesc, cauzată de cerebralism, care duce la neutilizarea cunoașterii celei finale esențiale: descoperirea Adevărului, deoarece „Adevărul nu poate fi aflat decât trăind complet, cu totalitatea ființei noastre”.

Dar oricât transfigurarea artistică ar fi tributară felului nostru intim de-a simți, de-a interpreta viața, ficțiunea își are regulile ei severe a căror

nesocotire duce la gravele defecte constatate la romanele lui A. Huxley, de exemplu.

De aceea ideologia acestor artiști poate fi mai bine urmărită în eseurile, cu care cel mai mulți dintre dâșii își completează opera, sau în corespondența intimă.

Din acest punct de vedere Scrierile ca și Jurnalul Katherinei Mansfield sunt o măturie sgduitoare a dramelor la care poate da naștere această încercare de totalizare a omului contemporan.

Mai mult decât oricare altcineva—poate numai D. H. Lawrence—scriitorii englezi era în măsură să cunoască dezechilibrul sufletesc la care duce viața anormală a corpului: prin condiția sa de bolnavă incurabilă. Această dureroasă experiență arătându-i în ce măsură omul e incomplet atunci când ființa nu participă integral la viață, e punctul de plecare al unei noi ideologii în care se pledează cu toată ferwoarea pentru reînnoirea omului la ceace scriitorii englezi apreciază drept condiția sa firească. „Această viață cerebrală, această viață intelectuală în dauna restului ne-a adus aci... Nu văd nicio șansă de mântuire dacă nu învățăm să trăim și cu emoțiile și cu instinctele, menținându-le pe toate în echilibru... Ceace e important, să încercăm, să reinventăm a trăi, a trăi cu adevărat, în relații cu toate lucrurile—nu izolați”.

Poate că, însăntătoșindu-se, scriitorii s'ar fi menținut pe acest drum care—cu pasiunea sa pentru viață—nu se știe dacă n'ar fi dus-o la epicureism, la păgânism. Dar propria sa suferință fizică la care s'a adăugat o mare lovitură sufletescă: pierderea pe front a unicului frate și a tuturor prietenilor scumpi, i-au îndrumat pe un drum nebănuit gândurile și sentimentele.

Cuprinsă de neliniște, pradă unei adevărate nevroze anxiote, K. Mansfield simte că ideea morții, cuibărite în minte și în suflet nu poate fi neutralizată prin realism, prin totalitarism. Sfâșiată de tendințe contrarii, scriitorii conștient să caute o ieșire care, însă, să răspundă și vechilor crezuri și nouălor nevoi sufletesti. Ajunge astfel la o filosofie a acceptării, singura care putea să aducă o corectare naturii sale divizate; înțelegând prin a accepta a

primi realitatea în totalitatea ei: suferința și sănătatea, durerea și bucuria, răul și binele. „Viața e minunată, minunată, dulce-amară, totodată o tortură și o bucurie. Da! Ce minunată e viața de îndată ce i te dai. Mi se pare că secretul vieții este să o accepți. Discut-o cât vei vroi dar mai întâi accept-o!”

Dar această hotărâre de a accepta când experiența ta despre viață e, că viața e groznică, nu ajunge. Trebuia elementul galvanizator și care altul ar fi putut el fi decât iubirea: „Viața e făcută din iubire și din durere. Iubim și suferim, suferim și trebuie să iubim. Convingerea mea este că singură iubirea poate salva lumea”.

Odată ajunsă la această răscruce ființa își pune fireasca întrebare: Cine a sădit în sufletul omului această forță prin care el învinge toate obstacolele vieții? Mai cu seamă când sufletul repetă solemn: „Am făcut din iubire întreaga mea religie”. Dar aceea care acuzase cultivarea nemăsurată a spiritului, a sufletului, de tot răul prezent azi în omenire, nu găsește unicul răspuns posibil.

Acum începe adevărata dramă a acestui suflet, sfâșiat între nevoia de-a crede în Dumnezeu, în nemurirea sufletului și obligația de-a rămâne credincioasă vechilor crezuri—care socoteau spiritualismul o diminuare a ființei, înjumătățind-o. Interpretarea durerii în chip cu totul dostoevskian nu potolește suferința: „nu văd cum nu putea ajunge la cunoaștere și la iubire, altfel decât prin suferință”. În schimb încolțește în inimă credința—sub influența americanului Marden și a lui Coué—că un corp bolnav nu e decât oglinda unui suflet bolnav. „Înainte de-a putea să-mi regăsesc sănătatea, trebuie să-mi vindec sufletul; eroarea este să cauți să-ți vindec corpul fără a accorda nicio atenție sufletului”. Sunt semnele neîndoioase ale înclinării spre un spiritualism exaltat („intr'adevăr, trebuie să mărturisesc că ceace mă fascinează în carne, e spiritul”); ale angajării pe drumul spinos al ascezei, care o va duce la acea experiență mistică, în sânul frației lui Gurdieff.

Dar între aceste puternice

Sanda Popescu

Urmare în pag. 3

Sfârșit de noapte

Timpul scutură tăceri,
Dorm fantome pe perete,
Fălfăte în taină duhuri,
Umbre de șervete,

Și se scaldă în cerneală
Transparente zări,
Când sploni trimiși de zi,
Suf'l'n lumânări.

Juliette Constant

Din opera lui:

Charles Morgan¹⁾

Nimeni nu poate spune în care scop omul a fost adus pe această lume, nici care va fi destinul rasei. Totuși sunt spirite care nu trăesc pentru fericirea lor actuală, ci în vederea unei finalități impersonale, întocmai ca un alergător care s'ar epuiza într'o ștafetă pentru un trofeu pe care-l ignoră și-l va cuceri altul. Leonardo da Vinci era unul din acești oameni și o femeie care moare născând este o creatură din aceeași categorie. Diferența între ei nu este o diferență de calitate, este diferența dintre un regim spiritual și credința în rasă. Cei mai umili pot să aibă această calitate dela natură și ea poate

lipsi geniilor puterii și inteligenții. Nu poate fi definită după o singură ființă, căci nu este o proprietate individuală. Esența sa este de a fi continuă ca o torță ce se trece din mână în mână. Spiritul Uman este numele care-i conține și sub care toți oamenii o recunosc, ceace este o probă a existenței sale.

Anumite perioade reapar în istorie în timpul cărora se pare că îndelungul efort nu poate decât să se termine prin înfrângere; flacăra a căzut la pământ și umanitatea se întoarce la timpurile barbare. Una din aceste perioade urmă căderii puterii romane, pentru a se termina prin Renaștere. Actualmente, noi traversăm altă perioadă și dacă sperăm o renaștere va trebui s'o privim sub o altă înfățișare. Nebulonia noastră nu depășește

¹⁾ Fragment din eseuul „Sur l'unité de l'esprit”, care precede piesa „Le fleuve étincelant”. (În lipsa textului original ne servim de traducerea franceză).

pe cea a strămoșilor noștri, dar instrumentele ei sunt mai distrugătoare; civilizația noastră este echipată pentru sinucidere, ceace nu era cazul pe-atunci și pericolul este iminent. Pericolul morții, al morții inutile și mizerabile, nu-i aspectul său cel mai îngrozitor, căci oamenii se pot înlocui. Noi dăm prea multă importanță apărării vieților noastre, care, după calculele naturii, lasă puține urme. Ceace-i de temut este că o să piară un sonet de Shakespeare, că va fi distrusă catedrala din Chartres, sau că științele și artele matematice se reîntorla practica creștărilor pe băț. Iată înțelesul unei reîntoarceri la barbarie—o abdicare a puterilor spirituale, o părăsire a emblemelor unice. Totuși nici în asta nu se află moartea Spiritului Uman. Sufletul nu este mort când încetează de a iubi, ci când pierde capacitatea de a iubi și omul, chiar pradă barbariei, nu-i pierdut, atâta vreme cât îi rămân po-

sibilitățile de a se putea mira, de a dibui mereu, oricât de orbește, spre o împlinire predestinată. Scopul suprem al existenței este a salva și reînvi această putere, această cel puțin ne învăță știința și intuiția noastră. Noi nu putem face mai mult; restul trebuie să ne fie acordat prin așugare, fără de care viața n'are alt înțeles decât satisfacerea poftelor noastre, și noi suntem niște animale pe care natura le-a zădărnicit. Nu putem face mai mult, în limbaj creștinesc, decât să-l căutăm pe Dumnezeu, să-l cunoaștem și să descoperim natura acestei imaginații invincibile, care împinge umanitatea către un scop care a împrumutat numele său. Mulți se lasă biruși de disperarea că nu se poate găsi un remediu pentru violențele lumii contemporane, decât în evaziune sau distrugere. Dar mai este un altul, la îndemâna tuturor, ce leagă femeia de lea-

gănul pruncului său, marina- rul de cărmă, pe omul de știință de instrumentele sale, sau pe plugar de brazdă, pe tineri și bătrâni când ei iubesc sau adoră, leacul pe care-l aduce spiritul confuz către o aspirație unică, spiritul activ, pasionat și constant care a susținut gândirea omenescă dealungul atâtor tiranii și care va continua să o susțină. Această unitate de spirit numită de Isus puritate a inimii, acest geniu al iubirii, al științii și credinții se aseamănă, în peisajul confuz al experiențelor noastre, cu un fluviu scânteeor, tot atât de sălbatec și îndărătnic ca și zelum sfinților”, căruia se dăruie fără rezerve rarele ființe care-l descoperă. Ei sunt numiți fanatici și n'adevăr greu tolerează să încerci a-i deturca dela scopul lor. Dar în haosul politic numai prin trîșnii se continuă aventura de a fi un bărbat sau o femeie.

[Trad. de M. Ch.]

Fișele literare

(N. Davidescu, Ștefan Stănescu, Aurel Chiressu, George Silviu, Ilariu Dobridor, Andrei Tudor, Ștefan Baciu, Ion Pogan, Emil Botta)

Primele poezii ale lui N. Davidescu (*La Fântâna Castelului* Buc. „Viața Socială” 1910) au caracterul epocii, adică ale simbolismului. Sunt printre ele cântece ale mizeriei proletare pe urmele lui Traian Demetrescu. Totul este însă recondat, în vers larg sacerdotal, la acea degenerare a baudelaire-ianismului care prin Rollinat și Laforgue tratează fiorurile noi, vișul, depravarea, anemiile, „Luna clorotică”, „cârciuma”, „navrozele”, „narcoticele”, „ferdul”, „alcoolul”, „k’holul”, „ploaia”, „spleen-ul” sunt noțiuni curente la care se adaugă cavouri, sicriile, viorile, agoniile, macabritățile și satanisme. Tema esențială a simbolismului este nostalgia. Aci e simbolizată ca și la Minulescu în chipul hieraticului, notă ce vine cu toată erudiția exotică, de la parnassianismul lui Macedonski. Însă totul este executat acum fără multă pictură, cețos, enigmatic. Faraonii, sicriurile de santal, parfumurile de naft și de bitum, teorbele, numele proprii sonore ca Iahveh, Thabaur, Ecbatana sunt elementele acestui hieratism. În ciuda versificației pline, versurile în generalitatea lor, sunt reci și nu izbutesc să exprime cu suficiență nici culoarea locală a epocii poetice. Cauza este dispersiunea în mari discursuri, cu pierderea terenului percepțional. Când, în câteva momente, poetul își crează o lume cu toate dimensiunile spațiului fictiv, poeziile sunt remarcabile. Prezentarea piramidei are un ecou hohotitor, solemn:

Eu sunt o piramidă a vechiului Egipt
Pe-al cărui creștet luna clorotică s’a nfipt
Și n’care faraonii culcați sacerdotal
Se nșirue n’ sicriuri masive de santal.

Orbitele lor pline de-al veacurilor scum
Afumă cu mirosuri de naft și de bitum
Pereții necropolei profunde, unde ei
Trăiesc postum în raza puternicilor zei

Evocarea unui pustiu asiatico-african cu rinocer și păduri ca zona singuratecă unde s’ar putea pune mâna pe sufletul naturii e grandioasă:

Doream să fiu eu singur cu a gândului tortură
Acolo unde punctul și linia dispăre,
Eu singur în mijlocul profundelor Sahare,
Ca tine singur, Doamne, de singur în natură!

Eu singur în lumina de-aramă a unui soare
Făuritor de monștri—un soare ce desface
Din bălți stagnante ciuma perpetuă și face
Din porc un rinocer și-un arbor dintr’o floare.

Și-acolo cu candoarea sălbaticilor bestii,
In golurile zărei uitându-mă cu anii,
Să n’cerc magnetizarea extazurilor stranii
Ce tulbură privirea brahmanilor în trestii.

Și-așa să n’treb simunul, nisipul și zenitul
Ce spune câte-odată divinul Pan din flaut,
Apoi, retras în mine cu cântecul-i, să caut
La rândul meu misterul ce n’chiagă infinitul.

Și n’verbe mai sonore ca murmurul pădurei
Să n’chid nemărginirea, și greu de majestatea
Pe care-o face gândul și-o dă singurătatea
Să pun odată mâna pe sufletul naturii...

Cu neprevăzutul (acceptabil suprarealist) al pendulei pe un mormânt, *Singurătate* este o replică a te-

mei lui Eminescu prin imaginea originală a seminaristului în îndoială. Suntem poate în fața celei mai bune compuneri a poetului:

Mă simt atât de singur și atât mă simt de trist
In mijlocul odăiei bolnave de n’tristare
In cât mă văd în chipul de pal seminarist
Ce n’chis în niște ziduri de negre seminare
Iși caută zadarnic în inima-i pe Christ.

Durerea mă n’fășoară mai strâns ca un vestmânt
Țesut dintr’o povară de grea singurătate,
In vreme ce eu caut al Domnului cuvânt
Să n’abuze durerea în inima-mi ce bate

Ușor ca o pendulă uitată pe-un mormânt.
In *Sfârșit de toamnă* este atinsă înaintea lui Ion Pillat voluptatea intimistă a evocării alimentelor:

In mintea lor bolnavă și n’ sufletul lor ros
De moartea dureroasă a zilelor în noapte,
Șovăitoare, iarna, intra ca un miros
Subtil de pâine caldă și de castane coapte.

In *Inscripții* (Buc., „Cultura Națională” 1922) se republică o parte din întâiele poezii la care se adaugă altele nu cu mult prea târziu. Ce este valabil e tot în direcția evocării sufletului naturii moarte ca în *Umbra camelor*:

Sunt camere de-acelea ce sunt pline
De noi, și n’care sufletele noastre
Se’mprăștie tăcute și senine
Și se deschid ca florile prin glastre,
In mijlocul tăcerii lor depline.

In draperia mobilelor grele
De pulberea nostalgicelor vise,
Și n’galbenul masivelor perdele
Deapurarea ușor întredeschise,
Ne risipim ca niște vechi dantele

Apare poezia plictisului dumical (*Eternă Duminecă*) și a provinciei în decrepitudine, văzută prin lirismul caducității și al duioșiei grotescului:

Crepusul se stinge, și n’serarea
Desfășură tăcutele-i vedenii
Și-alungă, din grădina, orășenii
Cu spatele boltit ca resemnarea

O babă însă și-o umbrelă veche
Rămân pe-aceeași bancă la o masă,
Și pe-amândouă cu puterea-pasă
Aspectul lor de veșnică pe-reche.

Bătrâna ca un lemn vechiu de umbrelă,
Stă țanțoșe’n uscata-i nemiscare
Alături de umbrela ei ce pare
O bătrânică’n fustă de dantelă.

Tălmăcirile din Baudelaire (*Pistelle*) și Verlaine (*Green*) sunt excelente prin rezonanță și plinătate a verbului.

Dacă fragmentele citate dau lui N. Davidescu un contur atât de precis, nu aceasta e impresia cui citește culegerile în întregime lor. Poetul are un dublu, cu o rază de acțiune mult mai mare, care se pierde în abstracțiune și ariditate. Încă dinainte de războiu apar prin reviste fragmente din *Cântecul omului* care se adună apoi în volume (*Cântecul omului I: Iudeia, Craiova*, „Ramuri”, 1928; *Helada*, Buc., Fundația „Regele Carol II”, 1935; *Roma*, Buc., Fundația „Regele Carol II”,

1936; *Evl mediu*, Buc., Fundația „Regele Carol II”, 1937; în pregătire *Renasterea* etc.). Ce sunt acestea? Evident un soi de „legendă a secolelor” ca aceea a lui Victor Hugo, însă fără aspectul teleologic al acelora, din care ieșea o mare forță de contemplare a Universului în sensurile lui ascunse. Poetul român nu are nicio idee vizibilă, ci doar plăcerea, cam de autodidact, de a răsfoi istoria. Lipsit de marele epic al lui Victor Hugo, la care ideea de măreție a omului și erudiția sunt numai pretexte pentru desfășurarea enormelor lui viziuni, N. Davidescu alcătuiește un compendiu în versuri pornind de la isgonirea din Paradis și lăsându-se jos, într’un aer înghetă. Poetul dă o raită prin Vechiul Testament, apoi versifică istoria elină și romană, trece prin Edde și prin mitologia nordică, prin epica arabo-spaniolă, prin patologie, prin cruciate și scoate un număr de poeme monotone, fără contur individual, din cauza probabil a preocupării de a zugrăvi prin ele un moment al unei desfășurări în sens final ce nu se vede. „Poemul” e cartea întregă. Lipsese invenția, închipuirea epică, înlocuită printr’o supărătoare căutare prozodică. Spre a scăpa probabil de mecanica prea cântătoare a versului clasic, poetul adoptă în primul volum al seriei o frază frântă în versuri albe, inegale și familiare, care au și tot parodiile de G. Topîrceanu. Impresia e de silnicie:

Stăpâne
Lămurește-mă de ce în astă seară
Mă simt atât de greu
Și-mi par, Solitar
Și ros de chin,
Eu,
Mie însumi un străin.

Mai departe însă revine la prozodia clasică, dar acum căutarea este excesivă în direcția formelor posibile de strofe și de versuri. Tot în vederea reînnoirii, poetul afectează vorbirea prozaică și de specialitate scoțând acel curios efect de poezie didactică mnemotehnică:

Trecutul dorit de gimnastică
Heracles e și cu Apolon
Și Pan în cumpănă cu Solon
In cugetare și în plastică.

Știe că sunt ierburi înzestrate
Cu mișcare’n sus către lumină
Și că’n trupul lor de gelatină
Puls la fel cu celelalte bate

Luptele atâtor generații
Munca lor atât de omenească
Și-au găsit expresia firească
In căldura unei inspirații

Ei ne-au hărăzit în suflet sfatul
Ascultării și-am ajuns
Fiecare cetățeanul uns
Și configurat cu statul.

Pricepea realitatea vie
A Italiei privită’n sus
Și din răsărit până’n apus,
O trecea prin el trandafir.

Originalitățile înrimare sunt prea adesea detestabile:

Părul ei strălucitor era ca Sicriul,
Și reflexul greu al ei de rac a
Scăpărat în vânt ca mozaicul.

Zămbetul de freamăt proaspăt al ei îi e
Mușcătură rece de șerpi în călcăe.

Voința de-asuprire împotriva
Cuvântului elenic și activ a
Căzut...

Catullus și Claudia sunt gata
Să-și împreune nebunește buzele,

Și gândul lor, în atrium, bogat a Călăuzit în crini de aur muzele.

Existau puțințe pentru poet chiar și în direcția didacticului, Baldi, Ruccellai, Mascheroni, Delille, în tradiția virgiliană, au făcut poezie didactică și istoria putea foarte bine înlocui aici descripția. Însă pentru asta trebuie marele simț al clasicilor pentru solemnitatea vieții și mai ales umanitățile, căci în fond poezia descriptivă e o poezie de erudiți care se bucură de transmisiunea și reînnoirea unui vers celebru. Însă nu numai umanitățile, dar uneori chiar cunoștințele lipsesc poetului, care versifică pe marginile manualelor nu a textelor ilustre. Astfel se inventează un lac *Nemor* (Nemi) interpretându-se așa o derivație din *Nemus Dianae*. *Venus genitrix* devine *Venera genitrix*, *De rerum natura* se face *De rerum naturae*, undinele scandinave sunt introduse în lumea poetică a lui Horațiu la o altă cu Bacuși și Eroși, cu credința de bună seamă că aceste două divinități din urmă existau în mai multe exemplare. Desigur că asemenea erori sunt cu totul veniale, dar arată o rătăcire în zone străbătute mai mult din curiozitate și obstinație decât viețuirea pe un pământ propriu și rodnic. Sunt câteodată în *Helada*, *Roma*, *Evl mediu* câte un vers frumos, câte o strofă interesantă, totalitatea este însă iremediabil aridă și în afara artei. In *Iudeia* se mai aud însă ecourile vechii inspirații. Încă din inscripții apare alături de marele spațiu cosmic văzut simbolic, hieratic, percepția directă a universului ca o forță măreață materială. In *Panteistă* viziunea nopții ca o masă placidă de miere e reținut:

Când luna uriașe alunecă n’ tăcere
Vărsându-și în adâncuri argintu-i vagabond,
Și-al nopții întunec e-atât de calm și blond
Încât înfățișează un bastion cu miere.

In *Iudeia* ne izbește poezia germinăției edenice colosale, (explicație a păcatului original) variantă a celei din *Sărmanul Dionis* în tonuri mai grele, mai telurice:

Broaștele se chemau melancolice și arzătoare
Și n’fășuiau trestiiilor coapte, ziua, de soare
Gemeau fericiți monstruoase;
Pe deal,
Panterele răgeau gutural;
Și n’pădure
Privighetorile cu cântece mă-tăsoase
Deșteptau șopârlele n’nodate sub rugeri de mure;
Sub fiecare frunză
Cloeoa o insectă cu ouăle și cu viața ei ascunsă,
Iar grădina n’treagă încinsă, astfel, ca un cuport
In fiecare por al nostru izbucneau triumfător.

Sensul foirii teribile a lumii este turburător amestecat cu jubilația existenței:

In locul nopții creștea o mângâiere ascunsă,
O taină mare se desfăcea din toate cărările,
Și tremurând în fiere frunză, înflora cerbilor nările
Și-i făcea să-și ridice fruntea lor păduroasă.

Șerpii,
Din ciulini înțelești într’o dragoste sângeroasă,
Ascultau cum se deschide verdeața
Și cum, împropătată de suflarea vântului
Apa și cerul își unesc viețea
Și se pătrund cu toată puterea pământului.

Omul își cântă puterea în propoziții înfiorate ca niște table ale legii:

Eu sunt rostul gurilor
Înmulțite n’ rădăcini de fier
Ale pădurilor,
Și-al frunzelor întoarse după razele
Soarelui rătăcitor pe cer;
Sunt puterea-ajutătoare
Porcului de mare
Ș’ajungă rinocer,
Și broaștele țestoase n’ Nil
Să se preschimbe n’ crocodil.

Însfârșit învierea lui Isus se petrece în imensitatea naturii înseși, în chipul unui grandios fenomen geologic:

Mai întâi a fost o viziune de pădure netăiată
Niciodată,
O năvală uriașe de bălării amețitoare
Sub un potop de soare,
Și, mai apoi,
O n’mugurire n’ apa unei binecuvântate ploii,
Și-un cântec amețitor și clar,
Pornit din vârful sonor al unui nevăzut ștejar,
A izbucnit dădător de vânt,
Ne-a adus aer proaspăt de dimineață.

Aci se revelă o preferință pentru temele romantice, cosmice, pentru singurătatea edenică din Chateaubriand și geologia exotică (numai superficial parnassiană) a lui Leconte de Lisle, însă în forme proprii, fără exces de descripție. N. Davidescu este neîndoios un poet pe care-l alterează un pedantism formal incorrigibil.

[Nu s’a examinat *Leagăn de cântece*].

In străduința comună tuturor poezilor tineri de a apărea originali, fie și prin singularizarea exterioară, Ștefan Stănescu adoptă ca mulți alții sistematizarea poeziilor în jurul titlului. Poetul se îmbarcă, închipuindu-se pe vremea deluviului, pe *Arca lui Noe*, laolaltă cu toate vietățile. De fapt e și aci intenția de a se face poezia poeziei, arca simbolizând experiența liricului. Verboșitatea litanică, frazele fără sir, majusculizarea unor lucruri arată influența lui Claudel:

Imi apropii mult auzul, să-l atingă mare-Ți voce,
Cum trudele Picioare fruntea veșnicei mirese,
Totuși un al treilea Clarul ar fi știut să-Ți-l evoc: Era visul însuși. (Arca închide doar perechi alese).

Vrăjile-i din rugi amare mă vor urmări de-apururi
Mii de forme, împrumutate, (alta n’ fiecare val),
Dar le pre-știam pe toate,
Forță fără de curșurii,
Ce-ai vrut iar să faci din lumemare primă, fără mal.

Pe lângă metafizica abstrusă, izbește bizazeria unor încercări de baladă romantică (*Balada lui Silviu și Globu*) de astădată în sens ortodox-gândirist. Silviu și Globu ajung într’o piață unde un câine îngrozește lumea. El nu primește nici pâine, nici oase ci numai inimă de om. Silviu încearcă să-l ucidă cu o piatră dar nu izbuteste. In schimb Globu mai iubit de Dumnezeu, omoară câinele cu ușurință.

Când poetul scapă de aceste constrângeri la o originalitate atât de stranie poate fi suav și promițător ca în descrierea dulce stil nuovo a *Aureolei*:

Undeva e o fată,
După care suspini,
Ochii ei sunt lumini,
Fața n’raze scaldată.

Când de zefirii plini
Trece n’miresmată,

Decât mii de grădini
E cu mult mai bogată.

Finister (1939) de Aurel Chiressu: nostalgice, fade.

George Silviu, *Paisie psaltul spune...* (1934). Paștișe. Fără interes.

Ilariu Dobridor, *Vocile singurătății*. (1937). Serafic, muzical însă monoton. Fără interes.

Andrei Tudor s’ar părea, pornind dela titlul unui ciclu de poezii „Paludes” (*Amor* 1926, 1937), influențat de André Gide. Dar nu. Găsim la el barbisme, creionări aventuroase, în strofe nu hermetice, ci mai de grabă indeterminabile, suferind de tenuitate lirică. Amestecul de tragic cotidian și de umor sentimental se realizează în *Yacht* în care poetul se închipue, vizionar și ironic, amarul, în mare ținută, singur în mijlocul mării, luate în sens simbolic:

Umblu cu steaua mărilor în creștet,
In noaptea grea de cart,
m’am plecat peste trecutul veșted
și-am luminat cu felinarul din catart
un ideal pământ pe marea asta rea.

Abstract, am căutat reper o stea
și-î ră reazem — clătinat sau dans? —
mastic evoluez spre miss Lawrence:
îmi joc inima, busolă efemeră.

La piept, felin și șerpuit acordeon —
leducând regală sau mare cor-don;
cu stelele pe umeri, epoleți de bal;
cu roza vânturilor la butonieră,
plutesc pe ape — amiral.

Poezia lui Ștefan Baciu în ce are promițător, este de tipul confesional și cântă copilăria hoinară (*Poemele poetului tânăr*):

Șaisprezece ani, nici o lacrimă dulce ca o turtă
Fiecare cuvânt sobru, fiecă gest aritmetic calculat
Nădrăgi lungi, încopciați cu aramă pe burta,
Și nici un copil de vecin neșesalat.

Nicio baie în pielea goală pușcă la gârlă
Nici un gând la cărbuși, sau la fata bolnavă;
Să mă usuc pe mal lunecos și umed, șopâră;
Să fac poeme în iarbă și n’ țărâna jilavă.

Câțiva prieteni vor aduce în loc de bomboane
Un sfat uzat, vor șede la masă, vor vorbi nesiliți,
Vor fi palizi de inteligență și de carte, ca niște lampioane
Șaisprezece cicatrice, șaisprezece ani de tâmplă lipiți.

Dar totdeodată ca Voronca și atâția alții face „poezia poeziei” ridicând un cult poemului:

Număr nervurile pline de sevă ale poeziei
Le desfac în salbe de vers și n’ fășii de gherghină,
Le adun în vasul inimii plin de lumină
Și umplu cu ele prietenească pernă a bucuriei.

Acum (*Drumeț în anotimpuri* 1939) merge către o poezie de intimitate cu ecouri din Francis James și Ion Pillat, însă într’un ton simplu, tineresc:

Știi oare bucuria orelor de cea

Și aurul dulceții din chisea?
Cunoști tu șoapta cestii de email
Și foșnetul ce-l ții ascuns în rochia ta?
Târziu, vom sta la sfat, sorbind alene
Din ceștile ce nu se mai răcesc.
Și-om sta cu întunerecul sub gene,
Și-om asculta cum lemnele trosnesc.

Inrăurirea lui Ion Barbu are la Ion Pogan un efect neașteptat. După ce evocase în prelungirea simbolismului „nervii de toamnă”, grădinile în toamnă, la început simplu apoi din ce în ce mai prețios (*Li-niște și comori*, 1929; *Relief*, 1932) autorul, luând ca punct de plecare pe „răpusul câine Fox” al lui Barbu, produce în *Zogar* (1936), într’un stil dealtfel greoiu argezian, în câlcit, absurd, o lirică a „câinii”, în care cățelul însuși cântă:

Inimă, clopot, aur, aramă,
ce mă doare sub coaste, mamă?
sub coaste subțiri de cățel pierdut prin lume ca un inel.

Prima impresie citind *Intunecatul April* (1937) de Emil Botta este că avem de aface cu un fantezist care amestecă lirismul, de astă dată în notă romantică, sublimă, cu badinajul, într’o frază de tip „unu” suprarealist. Legătură cu suprarealismul este într’adevăr, dar pe o cale inedită. Acesta cultiva automatismul alienațiilor și aci se imită divagația demențială, însă prin Shakespeare. Poetul e actor și nu e greu de văzut că ceacea la Hamlet și la Ofelia era un accident, devine la el o metodă lirică. Așa se explică marile halucinații romantice, trecerea bruscă dela solemn la burlesc, tonul sentențios și familiaritatea, afectarea absurdității:

Iată ora metamorfozelor:
voi îmbrăca minunatele straie.
Rânjiți colegii mei, cu dinții voștri albi
când copacii mi-o spune Majestete!

Lupii să nu-mi sfășie veșmântul
pădure, spune corbului să-mi dea pace.
Să se astâmpere molatecul vânt,
cu miniștri ca el n’am ce face.

Dă ordin ca priculiciul să lase bicul.
Și pe cruntul gâde întrebă-l, pădure, de ce râde?

Hamletismul acesta sublimogrotesc e prilej de foarte frumoase versuri declamatorii:

Cai verzi, purtați-mă ca fulgerul,
izbiți-mă de rău.

Numele meu a fost scris pe o apă
care curgea în Oceanul înfuriat.
Acum, plimbându-mă pe plajă aurii
mă aud chemat.

Vai mie, barca pare un sicriu
Timonierul e palid, gluga îi acoperă țeasta
Lopătează, lopătează, despica hula:
fuga noastră e povestită în scripturi.

Te întreb, înșelătorule, unde sunt legiunile mele
și unde cele o mie de sulți, de turlă?
De pe culme spunea că se vede alba copilărie
Și acum nu aud nici tobe, nici surle.

In cele din urmă parodia susținută (Noaptea trimite iscoada pentru prinderea aceluia care „a tras chifulul” morții, însă „Dumnezeu a intervenit la vreme”) sfârșește prin a obosi și a se revela ca o impostură.

G. Călinescu

Literatura și tihna

Nu știu cine, ocupându-se acum câțiva timp de reper-cușunile ce evenimentele în desfășurare vor avea asupra literaturii, recomandă tinerilor scriitori rechemăți sub drapel să-și înceapă notările zilnice de campanie. Sotesc recomandă: absolut fără nici un interes, pentru că ce folos poate să aducă o notare scrisă pe fugă și ce satisfacție poate procura autorului ei, când, pe carnetul pe genunchi, spiritul îți este capturat de tot felul de griji, mărunt, ale unei vieți extrem de grele? Notarea nu poate fi decât anostă, fără să prindă interesul zilei trecute, deoarece spiritul obosit nu știe să oprească esențialul. Importante sunt numai emoțiile și suferința pe care niciodată nu le vei uita, scriitor fiind, ele rămânând a zăce în adânc până în clipa când vor fi rechemate și-atunci vor eși proaspete și viroase ca niște sirene ale mării, cu pletele ude. Dealtfel mă întreb adesea ce poate clarifica literatura de război? Ce ne spune ea? Decorurile o strivesc: a-tacurile, aviația, gloanțele, nopțile înfrigorate cu arma în mână, morții și sângele. Ce rămâne să spui despre ființele prăpădite de oboseală, uneori de foame și cele mai adeseori pline de o ciudată indiferență în acceptarea destinului? În general literatura războiului trecut a dat opere emoționante, în care scriitorii au descris războiul cu toate ororile lui și-au făcut să compătimim pe toți cei ce au căzut cu arma în mână pentru apărarea unor granițe care'n ultimă analiză sunt ale unor idei. Războiul a putut fi împiedecat? Au lăsat vreo urmă cărțile lui Remarque, lui Dorgelès, și-ale atâtor alți scriitori? Posibil... până la urmă. Au dat naștere la curente? Aici, cu siguranță, cărțile de război nu-și au vocația; așa dar nici efecte și nici curente literare, ceace înseamnă că

ele sunt inesențiale, ele se găesc în afara preocupărilor eterne, ale spiritului omenesc, ele se realizează pe baza decorurilor și nu pe cea a realităților interioare. Vom avea un război generalizat? Vom avea și o stagnare a idealului literar, adică a literaturii de esență și adevărului fundamentale, activitatea reducându-se la o literatură „de război“ fără consecințe asupra progresului spiritual. Când nimeni nu te necăjește, când patria prosperează, când familia și societatea își duc o existență armonios împletită, efortul cel mai nobil al scriitorului este să găsească o justificare sensibilă a vieții și în căutarea punctelor de reper, munca lui se împodobește cu o brumă de argint pur. A găsi că într-adevăr Dumnezeu e bun, înseamnă a găsi o axă a existenței, înseamnă a fi găsit un sprijin. A te scufunda cu aviditate în literatura antichității, a descoperi ideile unei culturi omenești, ce-și trece făclia din mână în mână, chiar prin noaptea abia luminată de facla bizantină a lumărilor barbare, în Evul Mediu, în Renaștere și-așa mai departe, a te convinge așa dar că pe deasupra tuturor războaielor s'a propagat un ideal cultural, înseamnă și de data aceasta a fi găsit o axă a existenței și omul de cultură, savantul, cercetătorul, istoricul literar, criticul, pe a-cestă constatare își bizuie munca sa inumană. Am scris și altădată că numai acela dintre scriitori care n'a reușit să afle o axă a acestei existențe terestre, are printr-aceste teme opera literară, care nu va ști cum să înfrunte eternitatea. Atunci numeam axa aceasta, o filosofie a vieții, căci o filosofie a existenței lui Dumnezeu precum și de idealul culturii în omenire, care coincide cu ideea de progres. Și descoperirea

lui Dumnezeu și ideea de progres, sunt date eterne ale acestei umanități. Cei aleși descoperă pe cont propriu aceste adevăruri eterne, se scufundă cu o pasiune ciudată, dar justificată prin aceea că este a naturii, în studiul lor, asimilează tot ceace s'a spus și adaugă un fragment nou cu felul său de a vedea și a gândi. Prea schematic prezentată, ideea aceasta a unei continuități pe linia marilor adevăruri poate să nu convingă decât pe cei ce au mai avut intuiția obscură a unor atari fapte. Când timpul și tihna ne-o vor permite vom încerca să definim mai precis și să exemplificăm. Căci știința literară nu oferă numai două axe pe care se ordonează și organizează. Nenumărate alte date minore ale spiritului constituie la rândul-le adevăruri literare eterne și numai studiul lor amănunțit în operele care ne-au rămas pot duce la concluzii și definitive și convingătoare. Deocamdată trecem în câte o după-amiază de toamnă pe străzile cu noroi ale unui orașel din Bucovina și ne dăm seama cum, deși, ruși din mediul în care am citit, am scris și-am învățat, ne-am obișnuit să acceptăm destinul, cu singura observare că suntem conștienți de existența unui plafon, peste capul nostru, care nu ne mai permite saltul obișnuit în metafizic, ancorarea în substanțele eterne ale universului transmițătoare de încredere, vigoare și optimism. Nesiguranta acestor timpuri face din noi un animal prins între două hulube, din constrângerea că-roră nu poate să scape. Cel puțin poate gândi că literatura de război este inesențială, poate să-și justifice sieși aceste gânduri și poate compătimi pe confrății din țările aflate în război, că au pierdut contactul cu spiritul, până la încheierea păcii.

Mihail Chirnoagă

Războiul

în recapitulări săptămânale

Joi, 19 Octombrie. Se semnează acordul anglo-franco-turc: asistență mutuală, dar Turcia nu e obligată a lupta împotriva Rusiei. În liniile de fortificații germane se aude un sgomot ritmic: se scoate apa cu pompele, în urma inundațiilor. Apele Rinului au crescut furioase. Zbor de recunoaștere al aviației britanice deasupra părții nord-vestice a Germaniei. Regii Suediei, Danemarcei și Norvegiei, ca și președintele Finlandei au rostit discursuri la radio: fiecare din cele patru state dorește să trăiască în pace, liniștit. Pe frontul de Vest lupte sângeroase, deși de mici proporții, pentru rectificarea noulor poziții.

Vineri, 20 Octombrie. Rusia nu desaproabă dar nici nu aprobă acordul anglo-franco-turc. Germanii vor să construiască o linie de fortificații și la Est, spre Ruși. Se vorbește despre reluarea discuțiilor ruso-turce. Lloyd George recomandă statelor nordice să ia inițiativa pentru o conferință de pace. Temei că Germania se pregătește să întreprindă gaze otrăvitoare. Pe front, ploile inundă tranșeele.

Sâmbătă, 21 Octombrie. Se promite de către guvernul ungar autonomia Rusiei subcarpatice, anexată după împărțirea Cehoslovaciei. În camera maghiară se cere secularizarea averilor mănăstirești. Cererea o face un preot catolic. Conte Hunyadi declară că parcelează el însuși o parte din moșie. Pe front nimic. În Germania au fost condamnați la moarte trei minori care au jefuit o funcționară. Suma jefuită a fost de 150.000 m. Tălbarii au fost condamnați la moarte pentru că au săvârșit faptele în timpul întinerului cu ocazia exercițiilor de apărare pasivă.

Duminică, 22 Octombrie. Exploratorul suedez Sven Hedin se află la Berlin. Într'un articol el declară că statele scandinave au o singură dorință: să trăiască în strânse relații cu Reichul... Frunțașii politici germani sunt convocați la Berlin. Se așteaptă mari evenimente în perspectivă. Exerciții de apărare anti-aeriană în toată Ungaria. Escadra rusă a părăsit portul Tallin, într'o direcție necunoscută. Acțiuni de patrulare pe frontul de Vest. Din liniile germane se ridică placarde uriașe pe care scrie: „Camarazi, nu vrem sfârșitul francez“.

Luni, 23 Octombrie. Rușii refuză să trimită 2000 avioane Germaniei. Asta ar fi cerut cancelarul Hitler în scrisoarea sa către Stalin. Se normalizează relațiile comerciale între Franța și Italia. Arestări de ofițeri superiori în Germania pentru — se crede — agitații monarhiste. Germanii din țările baltice continuă exodul. La Moscova s'au reluat tratativele ruso-finlandeze. Pescarii englezi navighează în voie pe Marea Nordului.

Marti, 24 Octombrie. Delegația finlandeză după ce a aflat noulă propuneri ruse a părăsit Moscova pentru a se consulta din nou cu guvernul. Sunt luați prizonieri doi ofițeri germani. „Destul calm“, anunță comunicatul francez. Von Ribbentrop, ministrul de externe al Germaniei ține un lung discurs: Anglia a deslășuit războiul. E compătimită Franța, că trebuie să lupte pentru Englezi.

Miercuri, 25 Octombrie. S'a aflat că în timp ce Von Ribbentrop vorbea la Danzig, avioane britanice au apărut pe coasta Germaniei. S'a dat alarma. În Camera Comunelor Chamberlain cere urgentarea ratificării pactului cu Turcia. Un mare vas britanic a fost scufundat aproape de Gibraltar. „Noapte calmă în ansamblu“.

Preocupări engleze

Urmare din pag. 1

tendențe și negativismul său raționalist lupta continuă să fie tragică. „Viața e pentru mine un mister, n'o pot explica. Aș vrea să cred în Dumnezeu. Mi-e imposibil. Știința ne împiedică“ pentru ca imediat să-și facă loc în doiala: „câte odată nu te poți opri să nu te gândești... nu la un Dumnezeu personal, nici la alte neozii de acest gen, mai curând a alegerea disperată a sufletului“ înăbușită prin adevărate strigăte de triumf: „sint că cred și foarte puternic; nu știu ce se întâmplă, cred—cred orbește“ urmate de alte negări: „Nu, nu există Dumnezeu“ culminând cu uluitoarea întrebare: „Dar pe Dumnezeu cine l-a creat?“

„Ii lipsea acestei ființe, așa de vădit cercetată de Duhul sfânt, conștiința acestei prezențe, după cum îi lipsea echipamentul conceptual care să-i permită să formuleze Adevărul, de cu totul alt ordin decât cel pământesc, pe care-l presimțea“ spune Gabriel Marcel—dramaturgul filosof—in prefața la *Scrisori*.

Credem că ceace-i lipsea, cu adevărat, era capacitatea de a-și încorpora misterul existenței, din cauza naturii sale divizate, pendulând între extreme: spiritualism și realism anulându-se reciproc, la care s'a adăugat și atmosfera nesigură în care trăia tot mediul său, adânc răscolit din cauza difiциlelor probleme ridicate de nouăle preocupări. „Convingerea mea secretă, acel credo interior care mă face să trăiesc este că, există ceva îndărătul tuturor lucrurilor, și dacă aș fi fost măcar atât de nobilă pentru a înțelege aceasta, totul, totul ar fi fost minunat... Aceasta e atât de aproape, și cu toate acestea am conștiința că rezist, la ceace, în mine, ar vrea să i se lase în voie. Ce este acest lucru misterios care așteaptă, care ne face semn?“ Dacă n'ar fi fost vechile crezuri naturiste, înrădăcinate

convingere că armonia interioară nu se poate dobândi decât acordând o perfect de egală importanță atât spiritului cât și corpului, poate că străfulgerările, presentimentele divine, semnele cerești — a căror prezență în calea sa n'o neagă — ar fi dus-o la certitudinea la care a ajuns Ch. Morgan: „Sufletul e unul și transcende corpul“.

Dar căutând mereu probe materiale, științifice, pe de altă parte iubind viața — în tot ce are ea mai terestru — K. Mansfield, neputându-se pătrunde de dumnezeirea existenței, n'a fost în stare nici să se ridice la acel grad de înțelepciune din înălțimea căruia înțelegi că totul se desfășoară în ordinea firească a lucrurilor, și de aceea în groaza sa de termenul fatal a căzut pradă unui misticism care a costat-o viața.

Intre primele crezuri, ale unei trăiri integrale, și ultimile: „Mă gândesc la moarte, la tot ceace ar fi fost de făcut, la viața care are atâtea atracții și la faptul că trupul meu e o închisoare (pentru suflet)“ atâtea portative au fost trase fără să li se puie însă nicio cheie, deoarece singura, aceea care repunea spiritul în drepturile lui divine, Katherine Mansfield a găsit-o prea târziu.

Sanda Popescu

Repertoriul

nostru
Dimitrie Scheianu, născut la 12 Octombrie 1912 în comuna Brastavău din jud. Romanai. Actualmente funcționar la Soc. Generală de Gaz și Electricitate din București. Debutează cu versuri în 1934 la revista *Cuvântul liber*. Colaborează efectiv la: *România literară*, *Sânzana*, *Viața de azi*, *Porunca Vremii*, *Luceafărul*, *Calea Nouă*, *Progresul*, *Ogorul*, *Românizarea*, *Frontul*, *Presă Nouă*, *Ardealul*, *Cruciada*, *Tribuna Tineretului*, etc.

Prostologhicon

plăcerea de a fi citit) și nu suntem de aceia care caută, galbeni la față, să vadă de-au fost citați ori nu. Dar ne amuză teribilă înverșunare a d-lui Perpersicius, eminescologia sa nouă, pe care nu te-ai fi așteptat s'o constăți la un om ce nu s'ar cădea să fie mediocru. Psihologia aceasta rea, necolegială, nu mizerabilă falsificare în sine e de reținut. Despre *Memento mori* a făcut o aluzie Chendi în prefața la poezia populară. Până în 1932 însă nimeni n'a știut în literatura noastră că există această compunere și ce cuprinde. Noi am copiat-o întâia oară și am publicat-o în *România literară* nr. 13, 15, 19 și 21 din 1932. Faptul e de o notorietate strigătoare la cer. Lucram împreună cu C. Botez la aceeași masă a Academiei și ne consultam reciproc, comunicându-ne felurile piese. Arătându-i acest poem, pe care Botez îl văzuse desigur, cu interes numai pentru partea *Egipetului*, ne-a informat că e în posesia unui alt fragment *Grecia*, pe care ni l-a promis. Botez nu s'a ocupat de *Memento mori* ci a amintit doar de apartenența *Egipetului* la poem, în urma publicării întregului ciclu de către noi și a consultărilor comune. *Istoria literaturii românești* a d-lui N. Iorga care face câteva citate (după mss.) din poem este din 1934. Pe cât ne-aducem aminte d. Iorga însuși a recunoscut într'o recenzie semnarea poemului. Deci cu aceste indicații a răsofrit acest mss. și altele (tot după indicația noastră) arătând că în unele lecțiuni se deosebește de noi, pe care ne citează.

Plăcerea de a fi citit) și nu suntem de aceia care caută, galbeni la față, să vadă de-au fost citați ori nu. Dar ne amuză teribilă înverșunare a d-lui Perpersicius, eminescologia sa nouă, pe care nu te-ai fi așteptat s'o constăți la un om ce nu s'ar cădea să fie mediocru. Psihologia aceasta rea, necolegială, nu mizerabilă falsificare în sine e de reținut. Despre *Memento mori* a făcut o aluzie Chendi în prefața la poezia populară. Până în 1932 însă nimeni n'a știut în literatura noastră că există această compunere și ce cuprinde. Noi am copiat-o întâia oară și am publicat-o în *România literară* nr. 13, 15, 19 și 21 din 1932. Faptul e de o notorietate strigătoare la cer. Lucram împreună cu C. Botez la aceeași masă a Academiei și ne consultam reciproc, comunicându-ne felurile piese. Arătându-i acest poem, pe care Botez îl văzuse desigur, cu interes numai pentru partea *Egipetului*, ne-a informat că e în posesia unui alt fragment *Grecia*, pe care ni l-a promis. Botez nu s'a ocupat de *Memento mori* ci a amintit doar de apartenența *Egipetului* la poem, în urma publicării întregului ciclu de către noi și a consultărilor comune. *Istoria literaturii românești* a d-lui N. Iorga care face câteva citate (după mss.) din poem este din 1934. Pe cât ne-aducem aminte d. Iorga însuși a recunoscut într'o recenzie semnarea poemului. Deci cu aceste indicații a răsofrit acest mss. și altele (tot după indicația noastră) arătând că în unele lecțiuni se deosebește de noi, pe care ne citează.

deschisă. Se înțelege că noi am semnalat după alții poemul, dar se evită subtil neadevărul că nu s'a publicat de loc. Trebuie o ediție critică, mă n'țelegi! Adică, mă n'țelegi, s'a presupus pentru un caz difiциl și posibilitatea de a interpreta că se recunoaște existența unei ediții curente.

Noi am publicat poemul pentru conținutul lui. Aci sta tot interesul. Evident a ieșit cu unele greșeli de tipar. Apoi ne-am dus la Academie și cu tipăritura înaintea am făcut o errata. Înși în unele părți erau variante (trecerea Dunării are o versiune lungă și alta scurtă). Am pus o versiune și am păstrat alta pentru o ediție critică promișă chiar acolo. Într'un loc strofele lui Eminescu erau așa de încalcate și risipite încât ordinea lor urma să fie studiată mai târziu pe baza unor fotografii. Toate elementele au fost adunate, însă trebuia să avem întâiu un criteriu pentru publicarea poeziilor obișnuite și să executăm lucruri mai esențiale. Ediția critică am amânato. Ceace s'a publicat însă e util, suficient.

Ce face un om civilizat? Când cineva a semnalat și publicat un mss. inedit și făgăduiește și o ediție critică, cea mai elementară politețată obligă pe noul amator de ediții să întrebe pe vechiul editor dacă-și mai menține proiectul. Lucrările acestea se fac greu și e supărător să vezi că atunci când ai dat bun de tipar un altul răsare cu „descoperirea“. Obligația, firește, e strict morală. Când d. Perpersicius zice: o „ediție a acestui poem... rămâne a se executa“ e un fel de a spune (vorba d-lui E. Lovinescu) asta am s'o fac eu! S'o facă sănătos! D. Perpersicius, neîmpiedicat prea mult de centrul ideativ, o va corecta mai bine.

Dintre multe altele asemănătoare. În legătură cu *Cititul Buna-Vestire* de Tudor Arghezi suntem singurul care a raportat această carte la opera sarcastică a lui Swift. De aceea d. Lovinescu și scrie apoi în *Ist. lit. cont.*: „...apă tare de ironie și de umor forțat, în gen Swift“.

Într'un articol amănunțit asupra lui Simion Stoilnicu am arătat în *Ad. literar* rădăcirea unei asemenea poezii. Bruce d. Lovinescu a schimbat macazul și și-a repudiat poetul. Noi ziceam:

„...voinea exagerată de originalitate: titluri ciudate de exotism arctic și sudic, vocabular silnic... cuvinte... ca *ecrin*, *noptos*, *gaz*... lipsa unui gust literar... prea original... poezia este în primul rând lirism“.

Este în genere arătat mistificarea unui hermetism formal, fiind de concepte.

Deci d. Lovinescu (deodată):

„...evoluția poetului... s'a înscris în sensul stridenței, a împerecherii de cuvinte disparate, dislocate, rare, adesea inestetice...; ca fond din înlocuirea emotivității prin concepte intelectuale rediate într'un ermetism căutat și nedreptățit... etc. etc.“

Cine nu știe de cazul lui Iovescu, noul Creangă? Citești noua, uscata formulare a cazului în *Istorie* (p. 235).

A dispărut „Creangă“ și orice reală adeziune.

Exemplele de mai sus n'au scopul de a invinui de plagiat. Nu e nicio plagiere. Când constăți că despre un poet ai aceeași părere ca și alt critic, bunul simț cere să nu adopți părerea contrară din spirit de contradicție. D. E. Lovinescu, cu marile lui însușiri, n'are o deciziune în păreri și e preocupat numai de grija de a cădea mereu în piciorare. Ce părere avea d. Lovinescu despre d-ra Lucia Demetrius? Femeie genială, etc. A urmat punerea noastră la punct. Acum, cu toate întortocherile, criticul d'napoi. Nu mai are impresia talentului ci se află în fața unei autoare care „a putut da impresia unui mare destin literar“. Tot ce urmează după falsele sale impresii, retracându-se, d. Lovinescu explica prin faptul că scriitorul n'a răspuns speranțelor. „Tipătu-l d-rei Demetrius a rămas —zice—unic. Apoi d. Lovinescu adaugă la tratat un articol final ce-l anulează. Operele d-rei „deschide drumul tuturor așteptărilor legitime“, adică ne aflăm la capătul unui drum care abia după străbateri îngăduie... așteptări.

Simple document din *Festival* (Siliștra, Sept. 1939):

„Cea mai mare energie a lirice tinere românești este d. Virgil Carianopol care reușește să ne spună cu fiecare nou volum sau cu fiecare poemă publicată. Noi vedem în d. Carianopol, — poetul tânăr de astăzi — zeul liricei noastre de mâine, căci d. Carianopol nu se deszice în niciun

vers, d-sa e mare în tot ceace scrie, în tot ceace gândeste“.

In *România literară* nr. 36 se comite un neadevăr spunându-se că *Jurnalul literar* „satisfacă ranchiunurile personale“ ale directorului. Acesta nu are ranchiunuri și-și dă *cuvântul de onoare* că niciodată ura nu l-a împins să scrie. Dar fiindcă este om, a fost tentat uneori să spună adevărul pe care putea să-l ascundă cum fac atâția din amabilitate. Maliția nu e ranchiun. Nu avem nimic „de împărțit“ cu d. A. Maniu. Felul său de a compune articole trebuie să pară atât de evident oricui, încât ce mentalitate e aceasta de a atribui ranchiunei cele mai legitime observări critice? „Jurnalul“ nu pretinde că e raport între gramatică și poezie și nici nu exagerază importanța observărilor. Dar în genere cine scrie *zice-ți*, cu *s'au tu* se dovedește prea îndepărtat de carte și noi îi atragem atenția amicală că a venit vremea ca poetul să știe și ortografia. Cât despre *angelici goarne* al d-lui Toader Chiritoopol, apoi aci e o licența poetică posibilă, inobservabilă. Moldovenii *zic științi* nu științe bunăoară. Licența e în spiritul limbii. Și presupunând că și în revista noastră sunt lucruri reproabile, le reprobăm și căutăm a le îndrepta. A vorbi apoi de „prostia arzătoare care bântue ca în pustiu paginile „Jurnalului“ acolo unde este vorba de polemică“, a face dar „prost“ pe cel care dă direcție acestui jurnal este un grobianism amintind o groznică insultă a d-lui N. Roșu. Descurajarea cea mai totală de a ajuta vreedată la crearea unei societăți literare civilizate este sentimentul care ne stăpânește acum.

Plăcerea de a fi citit) și nu suntem de aceia care caută, galbeni la față, să vadă de-au fost citați ori nu. Dar ne amuză teribilă înverșunare a d-lui Perpersicius, eminescologia sa nouă, pe care nu te-ai fi așteptat s'o constăți la un om ce nu s'ar cădea să fie mediocru. Psihologia aceasta rea, necolegială, nu mizerabilă falsificare în sine e de reținut. Despre *Memento mori* a făcut o aluzie Chendi în prefața la poezia populară. Până în 1932 însă nimeni n'a știut în literatura noastră că există această compunere și ce cuprinde. Noi am copiat-o întâia oară și am publicat-o în *România literară* nr. 13, 15, 19 și 21 din 1932. Faptul e de o notorietate strigătoare la cer. Lucram împreună cu C. Botez la aceeași masă a Academiei și ne consultam reciproc, comunicându-ne felurile piese. Arătându-i acest poem, pe care Botez îl văzuse desigur, cu interes numai pentru partea *Egipetului*, ne-a informat că e în posesia unui alt fragment *Grecia*, pe care ni l-a promis. Botez nu s'a ocupat de *Memento mori* ci a amintit doar de apartenența *Egipetului* la poem, în urma publicării întregului ciclu de către noi și a consultărilor comune. *Istoria literaturii românești* a d-lui N. Iorga care face câteva citate (după mss.) din poem este din 1934. Pe cât ne-aducem aminte d. Iorga însuși a recunoscut într'o recenzie semnarea poemului. Deci cu aceste indicații a răsofrit acest mss. și altele (tot după indicația noastră) arătând că în unele lecțiuni se deosebește de noi, pe care ne citează.

OCULTISM

— Superstiții —

Romanii superstițioși purtau adesea la brațul drept o brățară (dextrocherium), și pentru nimic în lume n'ar fi purtat-o pe brațul stâng, faptul acesta fiind considerat ca funest. Numeroase anecdote amintesc aceasta.

Se zice că faimoasa curtezană Cytheris, prietena lui Cezar, fiind rănită la brațul drept fu nevoită să scoată dextrocheriul pe care-l purta. Fiind o brățară prea frumoasă și nevoind să renunțe de a o purta, ea o trecu pe brațul stâng, cu toate că i se atrase atenția asupra prevestirii nefaste. Chiar a doua zi după aceasta fu mușcată de un șarpe veninos, din care cauză și muri.

Horoscop săptămânal

29 Octombrie—4 Noiembrie st. n.

[La data stilului vechi se vor adăuga 13 zile]

- 29 Octombrie Iubitor de paradă socială. Izbândă.
- 30 „ Activitate și inteligență. Stare materială bună.
- 31 „ Apatie. Viață plină de desamăgiri.
- 1 Noiembrie Fîre morocănoasă, brutală. Pricoperie în afaceri, dar suferind pierderi din cauza lipsei de diplomație.
- 2 „ Iubire de gâlceavă. Indrăzneală.
- 3 „ Primejdii și dușmani învinși prin înțelepciune și prevedere.
- 4 „ Temperament neliniștit, mereu îngrijorat de neprevăzut. Poziție socială înaltă.

Nostradamus

Liman

Nistru adunat-a cerurile toate,

Cântecul luminii se înalță-aci.

Lutul se străvede, supărat artci,

Lângă țărmul galben răzimat în coate.

De peste tăcere crește lună plină,

Strălucit popas pentru voveozi!

Malu 'nțelenit-a luntrile-zăvozi.

Ape la pictorul turnului se 'nchină.

V. Cristinoiu

Ionică

Cu jărdii lungi de ploae

Își bate toamna nucii.

La casa dintre luturi

S'au năruit ulucii.

Copilăria-mi doarme

Uitată 'nt' o odae;

Prin geamul spart trec umbre

Și-o plânge-o cucuvea.

In scorbura răchiștii

Zac ani și cresc ferigi.

Tu, glas al amintirii,

De unde mă tot strigi?

Îrăv, desculț, de mână,

Purtând o față mică,

Prin bălți nu se mai joacă

Același Ionică.

Ion Sofia Manolescu

Despre Patafizică

Urmare din pag. 1

siderat, sau se apropie de aceasta; cauzele se găsesc în fenomen, sau în afara lui, în nici un caz, în spiritul cercetătorului. Totuși multe eseuri arată profunzime de gândire; aparența de profunzime rezultă din aceea că eseistul pune în legătură tema abordată cu altele în mijlocul cărora nu suntem obicinuiți s'o întâlnim; totul se reduce aici la o problemă de cadru, la posibilitățile autorului de a prezenta problema în forme neașteptate. De aceea prima condiție a unui eseu reușit este originalitatea stilului. Se pare chiar că stilul a devenit una din calitățile pe care cititorii—obicinuiți de esești—o cer în primul rând lucrărilor în care se discută probleme spirituale.

Aceasta pretenție a cititorilor de cărți de idei este destul de recentă. Nimeni dintre contemporanii lui Kant sau ai lui Schopenhauer (Schopenhauer însuși își arăta dorința ca „Die Welt als Wille und Vorstellung“ să fie citită de două ori consecutiv), nu le reproșa obscuritatea stilului. Dimpotrivă, se pare că obscuritatea era o calitate principală a scrierilor filosofice.

Bergson, care nu este eseist, a înțeles pe deplin pretențiile stilistice ale cititorilor moderni și renunțând la obscuritatea tradițională în filosofie, a ajutat desigur de calități excepționale, și-a scris opera într'un stil de o frumusețe rar întâlnită chiar în lucrările pur literare. Nu se poate închipui eseu care să nu pornească dela negarea bunului simț, de aici rezultă factura originală a eseului. A dovedi că un fapt se petrece altfel decât îl vedem, este o încercare ce amezeste în general, pe omul condus de simțul comun, dar de aici până la căderea în sofism și verbalism facil, e un pas pe care puțin reușesc să nu-l facă.

Ceeace altă dată a fost căutarea adevărurilor eterne este astăzi goana după găsirea nebănuțului în faptul banal, efortul de multe ori absurd de a găsi relații inutile și adesea artificiale între fenomene „aparent separate“, ș. a. m. d. Toate acestea sunt preocupări care s'ar putea încadra perfect în Patafizica doctorului Faustroll.

Esseul este domeniul Patafizicii așa cum știința dela începutul sec. XIX a fost domeniul pozitivismului.

A. Lucaci

BIOGRAFIA

HORATIU

S'a născut la 8 Decembrie în anul 65 a. Chr. la Venusia, o localitate în sudul Italiei. Tatăl său era liber, adică sclav liberat.

Înainte fusese sclav public al orașului Venusia; iar după ce a fost liberat a primit numele tribului în care erau înscrși locuitorii Venusiei, al tribului Horatia, așa cum un sclav liberat de un patron primea numele patronului. De aici vine numele poetului de Horatius.

După ce a devenit liber, tatăl său a exercitat meseria de „coactor“, un fel de agent fiscal, care strângea dările dela locuitori. După o muncă de câțiva ani și-a cumpărat o moșioară la poalele muntelui Voltur, aproape de Venusia, pe malul râulețului Anfidus. Și acolo, la țară, la poalele unui munte, pe malul unui râu, și-a petrecut Horatius copilăria. A avut ca tovarăși de joc copii de țărani cu care se împăca foarte bine. Copilăria lui Horatius a fost lipsită însă de iubirea și mângâierea mamei. Probabil că Horatius n'a cunoscut-o și ea n'a avut — cu siguranță — rolul pe care mama celui alt mare poet al Latinilor — Vergilius — avea vestită Magia Polla, l-a avut în viața copilului ei.

Horatius a avut în schimb un tată care s'a ocupat foarte mult de el. El conducea de mână la școală și, pe drum, din orice lucru pe care-l întâlneau îi arăta o învățătură morală. Într'o zi își părăsește postul lui de agent fiscal dela Venusia și pleacă cu copilul la Roma, îl însoțește mereu nevoind să-l lase singur printre străini. Aici la Roma Horatius a intrat în școala vestitului dascăl Orbilius, care înainte fusese centurion în armată, un fel de plutonier major. Acesta se purta foarte aspru cu elevii lui, îi bătea cu o vargă pe care o pomeneste și Horatius, în satire, sub numele de „ferula“.

„Ferula“ lui Orbilius a gustat-o și Horatius de multe ori și de aceea îl pomeneste pe Orbilius cu epitetul de „plagiosus“, „aplicator de pedepse“.

În școala acestui „plagiosus Orbilius“ Horatius a învățat să recite Odyssea pe care poetul Livius Andronicus o tradusese în latinește, dar nu în hexametri cum e în grecește, ci într'un vers greoi și urit poetului, în versul saturnin. Pentru a-și desăvârși studiile în poezie, Horatius părăsește școala lui Orbilius dela Roma și pleacă la Atena, care era pe atunci un fel de Paris din zilele noastre.

Aici a studiat el în amănunt toți poezii grece și mai ales pe Alcaios și pe Sapho, dela care a împrumutat forma versurilor și a strofelor: strofa alcaică și saphică, pe care le-a întrebunțat mai târziu în „Ode“.

În vremea aceasta omorișorii lui Caesar: Brutus, Cassius și toată ceata lor de republicani, fug din Roma, urmăriți de armatele triumvirilor, trec prin Grecia, și, la Atena, înrolează în armata lor toți tinerii romani fii de nobili, care veniseră acolo să studieze. Printre aceștia se afla și Horatius. Brutus îl pune pe Horatius „tribunus militum“ adică comandant al unei legiuni. Lupta între armatele republicane și ale triumvirilor s'a dat atunci la Philippi în anul 42 a. Chr., luptă la care trebuia să ia parte și Horatius. Dar Horatius a aruncat scutul și armele și-a fugit din luptă. Aceasta ne-o mărturisește chiar el în Oda VII, C. II.

În lupta dela Philippi republicanii sunt învinși, iar când se întorc la Roma toți sunt pedepșiți. Horatius își primește și el pedeapsa.

Tatăl său murise, moșioara care-i rămăsese i se confiscă și atunci poetul e silit să-și câștige existența prin muncă. Devine „scriba“, scrib public, un fel de copist care făcea petiții, copia acte etc...

Din cauza acestei meserii, care nu era demnă de el, Horatius devine un revoltat, care reacționează cu totul deosebit decât Vergilius.

Acum, prin urmare, în vremea când era scrib public Horatius scrie epodele și satirele care l-au făcut cunoscut și au atras atenția celorlalți poezi de vremea lui: Vergilius și Varius. Horatius face cunoștință acum cu Vergilius care-l introduce în cerul lui Maecenas. De aici încolo soarta lui Horatius se schimbă. Din acel mic „scriba“ devine prietenul lui Maecenas și chiar al împăratului August. Intre Maecenas și Horatius se înfiripă o prietenie strânsă care va dura până la moartea lor. Pe patul de moarte Maecenas îl rugă pe August să nu uite pe Horatius, cum nu-l va uita pe dânsul. [Horati Flacci, ut mei, esto memor!] Și acum scrie cele patru cărți de Ode, dintre care foarte vestite sunt primele șase ode din C. III, care alcătuiesc acel „carmen de moribus“ Maecenas, drept răsplătă, îi dăruiește o moșie la Tibur*) unde Horatius își clădește o casă și-și petrece restul vieții.

După ce a scris Odele, Horatius începe să îmbătrânească, își dă seama că din viața lui n'are să mai rămână decât „pulvis et umbra“ și devine un bătrân sfătos. Atunci dă la lumină „Epistolele“. La câțiva timp după aceasta — în ultimele momente ale vieții — Horatius își încheie activitatea poetică printr'o odă închinată poporului roman, acel „Carmen Saeculare“. Și astfel, după ce dăduse la lumină o operă așa de mare și frumoasă, cunoscut și apreciat de toți literații imperiului roman, fostul fiu de liber delat Venusia moare la anul 8 a. Chr., la câteva luni după moartea lui Maecenas. Mormântul lui se afla pe Esquilin, alături de mormântul lui Maecenas.

C. Moldovanu

*) Orașul Tivoli de azi.

Indiscreții și Anecdote

Din glumele Vetrei (Ilazul):

— La spune Ițic, câte parrale fac eu?

— Tu, Șulim? Tu faci o mie de franci.

— Ce spui? apoi numai inelu așa al meu face o mie de franci.

— L-am pus la socoteală.

Discurs sinistru: Pe statua Libertății de marmură albă, curge rugina neagră din coroana galbenă de oțel, plătuit cu sânge și sudoarea română.

Stil oficial. La oficiul stărei civile găsim pe ușa avizur următor:

La oficiul de stare civilă sunt rezervate zilele de Marți și Vineri pentru nașteri.

Reclamă americană. Într'un cimitir din America se găsește o piatră mormântală cu următoarea inscripție:

Aici va fi îngropat James Jones, care trăiește încă și-și exercită profesiunea de vânzător de ghete solide și ieftine în strada Franklin no. 150.

Un cetățean din Cadix, fermecat de reputația și de gloria lui Tit-Liviu, de care auzea mereu vorbindu-se, veni la Roma, dela marginile lumii cunoscute atunci, ca să-l vadă. Îl văzu și se întoarce imediat, fără a vroi să mai privească altceva.

Sculptorul Bouchardon, a prins admirator al lui Homer, spunea după ce citise „Iliada“: — Natura a crescut în ochii mei; oamenii îmi par acum că au cincisprezece picioare înălțime.

Victor Hugo primi într'o zi o scrisoare care avea ca adresă numai următoarele cuvinte: *Celui mai mare poet al epocii.* Hugo, fără să o deschidă, o trimise în str. Universității lui Lamartine. Dar acesta o trimise și el la rândul lui în Place Royale, unde locuia Hugo. Nu se știe sigur care din cei doi iluștri poezi s'a decis să o deschidă mai întâiu.

Voltaire fiind întrebat într'o zi ce gândea despre vârsta lumii, răspunde: — Nu știu, dar privesc lumea ca pe o bătrână cochetă care-și ascunde vârsta.

POȘTA REDACTIEI

Iosif Baltan, Chișinău: „Neglijență“, „inadmisibile întârzieri“? Această rubrică e redactată chiar de directorul foii și el răspunde fiindcă vrea să fie de folos tinerilor. Nimic nu obligă o revistă să aibă o raport a redacției. Cât despre încurajarea tinerilor, înțelegem că încurajăm pe tinerii care promit“ nu pe tinerii ca tineri. A. Colț, Iași: Primit. Se va discuta direct. I. Marius-M., Buc.: Într'un număr viitor. N. I. Lazu, Buc.: Nu-s în spiritul nostru. Vă vom explica aceasta direct, dacă voțiți. A. Harnagea, Roman: Simpatică, dar fără personalitate. Altele. Al. Cernea, Ocolene-mari: Răspuns direct. Gabriel Oriș, Rădăcinesti: Vorbim un limbaj deosebit. Poezia nu merge. George Valda, Valea Rea: Răspuns direct. Ștefan Manoliu-Teteanu, București: Onorabilă, nu decisivă. M. Chirnoagă, Siret: Mulțumiri. C. Mold., Iași: Firește. Dar să vii să stăm de vorbă. Traian Palosanu, Buc.: Nu suntem de aceeași părere și apoi popularizați doar o prefață. A. M., Iași: S'a și dat. C. Pril., Buc.: S'au dat notele și sunt în așteptarea celorlalte. Pozele după posibilități. C. Gavr., Tecuci: Răspuns direct. D. Mold., Brăila: Poezia amicului încă nu, articolul se va discuta. I. Ant., Oradea: Este simțire, nu-i încă artă. Gh. Rațiu, Buc.: Interesant. Din ce în ce însă „Jurnalul“, depășind faza încurajării cere o intelectualitate mai înaltă. Tristan Pan, Botoșani: Paliadă. T. Neg., Iași: E frumos ce spui, poezia însă prea de tot emi-

Aristot avea o așa de mare pasiune pentru a se instrui, încât, atunci când se așeza în pat pentru a se odihni, el ținea în mână o bilă de aramă, sprijinindu-se de marginea unui vas tot de aramă. ca atunci când, adormind, bila ar fi căzut din mână, el să se poată deștepta.

Poetul portughez Camoëns (1525-1580), trecând într'o zi pe una din străzile Lisabonei, în fața unui magazin de porțelanuri, și auzind vânzătorul care, cântând câteva din strofele lui, le schimonosea, intră furios în prăvălie și după ce sparse câteva porțelanuri, spuse stăpânului: — Amice, îmi schimonosești opera: eu îți stric marfa. E legea talionului.

Adolphe Dumas, autorul unei scrieri *Camps du croisés*, spunea într'o zi glorioșului său homonim Alexandru, într'un moment de amor-propru literar: — Se va spune într'o zi că secolul XIX a avut doi Dumas, după cum secolul XVII a avut doi Corneille. — Să lăsam asta, răspunse Alexandru Dumas.

Un nobil privea la Luvru o statuă a lui Descartes. Îl întrebă pe vecin: — Dar cine e, mă rog, acest Descartes? — Un mare filosof. — Iată o marmură bine întrebunțată, răspunse el dând din umeri.

Florian (1755-1794) tocmai publicase *Numa Pompilius*. O doamnă fiind întrebată dacă a citit această nouă operă, ea răspunde: — Firește. — Și cum ați găsit-o? — Ca toate cărțile de acest fel și prevăzusem desnodământul dela prima pagină. — Care desnodământ? — Căsătoria amantilor. — Care amantii? — Of, Doamne! Pompilius care sfârșește prin a se însura cu Numa.

Diderot ducându-se într'o zi la Panckoucke, editorul, ca să-și facă corectura la prima colie ale *Enciclopediei*, găsi pe acest editor ocupat să se îmbrace. Cum el se îmbrăca foarte încet din cauza vârstei înaintate, Diderot luă haina și-l ajută s'o pună. Panckoucke se apăra. — Lasă, zise filosoful, nu sunt primul autor care îmbracă un editor.

Cronica mizantropului

Actualități

Am cunoscut un nebun (intelectual) care nu făcea alt rău decât că se vâieta asupra soartei Dacilor. Era autonomist dac. Lumea râdea de se prăpădea, însă el își avea argumentele lui solide. El zicea așa. Aci pe pământul acesta au trăit totdeauna Dacii, popor autohton. Peste ei au venit Romanii care i-au gonit la munte dar nu i-au putut înfrânge, în sfârșit Români, urmași degenerați ai Latinilor amestecați cu Slavi și care le-au impus limba lor. Însă limba dacă există și trebuie reinviată. Și nebunul spunea niște vorbe fără șir toate terminate în dăva ca specimen de limbă dacă. În scurt: *voia completa autonomie a Dacilor, eliberarea de Români, indicarea unui teritoriu care să rămână sub suveranitatea Regelui fără alt amestec al guvernului, școlii firește în limba dacă și dreptul de a urma o politică externă proprie.* Mult am râs de această țicneală autonomistă a unui etnic străvechiu în fața unor realități de amar de vreme schimbate. Dar nu de mult la Paris un tânăr negustor cu accent străin, aflând ce sunt, m'a luat de oparte și mi-a spus foarte serios:

— Dumneata ești din vechia rasă nobilă a Dacilor! Cum de suferiți opresiunea... Românilor. Și eu, vai, a trebuit să fug din... (și i pochimul mi-a citat o mare țară) pentru că, vezi dumneata eu sunt... pricepi... Celt.

Dacă mi-ar fi spus că este etrusc antic nu m'aș fi mirat mai mult. Azi am văzut că această țicneală autonomistă (pe baza unor false memorii etnice) are un efect desigur fără prea mare importanță, pe

unde, dar oricum mai serios decât blânda demență a Dacului meu.

E cunoscută vorba unei babe. Tot auzea de accidente de tren și întâmplându-i-se să călătorească pe căile ferate, grjurile, a întrebat:

— Maică, dacă, Doamne ferește, deraiază trenul unde e mai bine să stai la mijloc ori la coadă?

— Apoi — i-a spus conductorul — eu zic că e bine să stai pe la mijlocul trenului. Vagoanele dela sfârșit, fiind mai libere joacă pe linie și se răstoarnă.

— De ce naiba le mai pune — a observat atunci baba filosofică.

Eu am răsunând anecdota, fiindcă scoțând vagonul din urmă, penultimul devine în chip necesar ultim, dar logica absurdă a acestui calambur ideologic începe să mă turbure azi. Văzând deraierea constantă a tratatelor își vine a spune ca baba:

— De ce naiba le mai face!

Și totuși a nu face un tratat e și el un mod de a stabili o convenție tacită.

Intre Jean și Marioara a intervenit următorul acord, bine lămurit pe puncte și sigilat cu numeroase sărutări: Jean și Marioara se involesc a se iubi reciproc pe durată întregii lor vieți pămintene.

Jean va întreține pe Marioara în condițiile decentei, înlăturându-i umilnțele și suferințele morale, rezultate dintr'o inferioritate a modului de traiu față de alte femei din aceeași categorie socială.

Marioara aduce drept zește următoarele (urmează specificarea).

Căsătoria se fixează irevocabil și fără nicio considerație de presiuni exterioare sau de consimțământul părinților pe ziua de...

Jean se îndatorează să aștere pe Marioara de amestecul părinților lui, iar Marioara pe Jean de intervenția părinților ei. Cearta unuia va fi și al altuia.

La iscălitură Marioara pretinse lui Jean să adauge această mică (zise ea) condiție că învoiala nu intră în vigoare dacă mama se simte atinsă de ea. Și cum mama se simți într'adevăr atinsă, tinerii îndrăgostiți nu se căsătoriră.

Cangurii — traduc din ms. meu — punând mâna pe o parte din Bovenia cu populație sură se speriară atunci când Surii intrând în Loponla ajunseră până la granița lor. Părea foarte probabil că Surii din Canguria vor cere să se unească cu Surii din Suria. Atunci hotărâră pe loc să se împace cu Morâni, asigurându-i că nu au nicio pretenție în direcția lor. Dar între timp unelteau pe lângă Suri ca aceștia să intre în Morânia, lăsându-i și pe ei să năvălească. Gulbarii la rândul lor se arătau și ei pașnici, însă pe dedesubt unelteau. Toți se temeau, dar mai mult așteptau să vadă cine se prăbușește întâiu ca trecând de partea învingătorului să participe la împărțea. Dacă aceste gânduri s'au realizat nu spune încă partea descifrată.

Aristarc

Toată corespondența redacțională, cărțile și revistele se vor trimite d-lui G. Călinescu, strada Ionescu No. 4 — Iași.